

KLAGANDE OCH MOTPART

Allmänna ombudet för socialförsäkringen

MOTPART OCH KLAGANDE

Alter Assistans AB, 556834-4732

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Faluns dom den 31 maj 2018 i mål nr 3671-17,
se bilaga A

SAKEN

Återbetalning av assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandena.

YRKANDEN M.M.

Allmänna ombudet för socialförsäkringen och Alter Assistans AB yrkar att Försäkringskassans beslut ska upphävas.

Allmänna ombudet anför i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Lagtexten lämnar inget tydligt besked om vad som kännetecknar en felaktig utbetalning eller någon närmare definition av vad som utgör en felaktig betalning. Inte heller ger praxis något tydligt besked om detta. Om återkrav grundas på att en anordnare saknat tillstånd att bedriva personlig assistans för försäkrade som tillhör vissa personkretsar, men tillstånd har funnits för andra personkretsar, talar rättssäkerhetsskäl för att tillståndets uppdelning på olika personkretsar tydligt framgår av författningen. En central del av rättsäkerhetsbegreppet är att ett regelverk, alldeles säkert om det ligger till grund för ingripande åtgärder mot enskild, är transparent och förutsägbart. Det är inte uppenbart att formuleringen i 8 § 4 förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade tar sikte på personkretstillhörigheten hos dessa personer. Därför bör inte heller en utbetalning anses vara felaktig med hänsyn till bestämmelsen.

Försäkringskassan har inte känt till att tillstånd att bedriva personlig assistans beviljas per personkrets av Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Det har inte ifrågasatts att den utbetalade ersättningen använts till de försäkrades assistans. Det framkommer inte heller att det förekommit missförhållanden i bolagets assistansverksamhet. Det fel som bolaget begått är därför närmast av administrativ karaktär. Detta talar för att bolaget, om utbetalningarna anses felaktiga, ska beviljas hel eftergift. Bolagets eventuella ekonomiska möjligheter att betala en viss del av det felaktigt betalda beloppet bör inte påverka eftergiftsbedömningen.

Alter Assistans AB anför till stöd för sin talan i huvudsak följande.

Bolaget borde skäligen ha insett att det saknade tillstånd att bedriva assistansverksamhet för personkrets 2 och 3, men glömde det när bolaget fick en kund ur dessa personkretsar. Det saknades helt uppsåt att fuska och all utbetald ersättning har gått till avsedda ändamål. Bolagets ägare har dessutom utbildning och kompetens för att kunna bemöta funktionshindrade ur personkrets 2 och 3 och bolaget har numera beviljats tillstånd av IVO att bedriva verksamhet även för dessa funktionshindrade.

Om Försäkringskassan hade skött sin granskning redan när bolaget i september 2011 fick sin första kund ur personkrets 3, hade de konsekvenser som nu uppstått kunnat undvikas. Bolaget anmälde fortlöpande nya kunder till Försäkringskassan och varje månad lämnade bolaget in fakturor över utförd assistans. Bolaget har passiviserats i snart två år av svenska myndigheter. IVO handlade bolagets ansökan om tillstånd för personkrets 2 och 3 under 18 månaders tid.

Det saknas ett tydligt författningsenligt stöd för att dela in funktionshindrade i personkretsar i samband med ansökan om tillstånd att bedriva assistansverksamhet. Handläggare vid Försäkringskassan har uppgett att de inte har fått någon uppmaning eller anvisning att granska tillstånd per personkrets. Det kan även ifrågasättas om det är skäligt att utdöma straff i aktuell omfattning i förhållande till den begångna felaktigheten. Oavsett storleken på återkravet går bolaget i konkurs. Andra skäl mot återkrav av ersättningen är att bolaget varit i god tro, att de utbetalda medlen har gått till avsett ändamål och att pengarna betalats ut av ovarsamhet samt att den som gjort felet inte snarast har underrättat mottagaren.

Bolaget åberopar årsredovisningen för räkenskapsåret 1 januari – 31 december 2017.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Rättslig reglering

Enligt 23 § första stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, i nu aktuell lydelse, får en enskild person inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans som avses i 9 § 2 eller verksamhet som avses i 9 § 6–10. I andra stycket anges bl.a. att tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket endast får meddelas den som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet.

Av 8 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade framgår att en ansökan hos IVO enligt 23 § LSS om tillstånd att bedriva enskild verksamhet som avses i 9 § 2 bl.a. ska ange vilken verksamhet som ska bedrivas, hur verksamheten ska bedrivas och dess organisation, för vilka personer verksamheten är avsedd och om den riktar sig till barn. IVO ska enligt 9 § samma förordning utfärda ett skriftligt bevis när tillstånd har meddelats och i beviset bl.a. ange vem som ska bedriva verksamheten och vilken verksamhet som ska bedrivas.

Enligt 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken, SFB, kan en försäkrad som omfattas av 1 § LSS för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § LSS. De bestämmelser i LSS som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel.

Av 51 kap. 19 § SFB framgår att Försäkringskassan på begäran av den försäkrade får besluta att assistansersättningen ska betalas ut till någon annan som har tillstånd enligt 23 § LSS att bedriva verksamhet med personlig assistans.

Enligt 108 kap. 2 § andra stycket SFB ska Försäkringskassan besluta om återbetalning av ersättning som den har beslutat enligt denna balk, om ersättning lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

Om det finns särskilda skäl får den handläggande myndigheten enligt 108 kap. 11 § SFB helt eller delvis efterge krav på återbetalning enligt 2–10 §§.

Kammarrättens bedömning

Frågorna i målet

De första frågorna i målet är om den aktuella ersättningen utbetalats felaktigt och om bolaget insett eller skäligen borde ha insett detta. Om så är fallet är frågan om det finns särskilda skäl för ytterligare eftergift av kravet på återbetalning.

Har ersättning utbetalats felaktigt?

Personkretsen i LSS framgår av 1 § och utgörs av tre grupper: 1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd, 2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, samt 3. personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Sedan den 1 januari 2011 krävs tillstånd för att enskilda ska få bedriva yrkesmässig verksamhet avseende personlig assistans. I ansökan om tillstånd ska bl.a. anges vilken verksamhet som ska bedrivas, hur

verksamheten ska bedrivas och för vilka personer verksamheten är avsedd. Syftet med dessa krav är att bl.a. säkerställa att den som ska bedriva verksamheten har god kunskap om den lagstiftning som styr verksamheten, förhållningssätt och bemötande. Av ansökan bör också framgå hur personalens kunskaper ska säkerställas och hållas aktuella när det gäller lagstiftning, andra gällande regler samt vad som i övrigt krävs för att ge den assistansberättigade personlig assistans (se prop. 2009/10:176 s. 26).

IVO begränsar tillstånden till en viss personkrets, vilket enligt kammarrätten är ett lämpligt sätt att ange för vilka personer verksamheten är avsedd (jfr 8 och 9 §§ förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade och Kammarrätten i Göteborgs dom den 25 februari 2019 i mål nr 2615–18).

Av utredningen i målet framgår att bolaget 2011 ansökt om tillstånd att få bedriva yrkesmässig verksamhet avseende personlig assistans och då begränsat sin ansökan till personer som omfattas av personkrets 1. IVO beslöt den 28 juli 2011 att medge bolaget tillstånd för sådan verksamhet. Bolaget ansökte 2012 om tillstånd att utöka verksamheten inom samma personkrets. Därefter har bolaget bedrivit verksamhet även för personer som omfattas av personkrets 2 och 3. Bolaget har under nu aktuell tid aldrig ansökt om tillstånd att få bedriva yrkesmässig verksamhet avseende personlig assistans för dessa personkretsar.

Bolaget har alltså bedrivit verksamhet för andra personer än sådana för vilka verksamheten varit avsedd för och riktat sig till enligt bolagets tillstånd. Eftersom ersättning utgått till verksamhet som saknat tillstånd har det inte funnits förutsättningar för att betala ut ersättningen enligt 51 kap. 19 § SFB. Bolaget, som varit medvetet om att det saknat tillstånd för annan verksamhet än för personer som omfattas av personkrets 1, borde skäligen ha insett att utbetalningarna var felaktiga. Skäl för återkrav föreligger därmed.

Grund för ytterligare eftergift

Av en total återbetalningsskyldighet om 52 682 583 kr för tiden juli 2013 – oktober 2016 har Försäkringskassan eftergett 42 146 067 kr med hänvisning till att det inte finns uppgifter som visar att bolaget medvetet lämnat oriktiga uppgifter till Försäkringskassan och eftersom Försäkringskassans bristande kontroll medfört att felaktiga utbetalningar skett under en lång tid.

Att det ska föreligga särskilda skäl för att eftergift ska ges innebär att bestämmelsen ska tillämpas återhållsamt. Faktorer som kan beaktas är bl.a. orsaken till den felaktiga betalningen, hur lång tid som gått sedan utbetalningen, beloppets storlek och den återbetalningsskyldiges ekonomiska förhållanden, hälsa och försörjningsskyldigheter (se rättsfallet RÅ 2008 ref. 2). I nämnda rättsfall eftergav Högsta förvaltningsdomstolen delvis ett återkrav med hänsyn till återbetalningsbeloppets storlek i förhållande till den försäkrades ekonomiska situation och att ersättning, trots bristfälligt underlag, kommit att utbetalats under en följd av år. Vidare har Högsta förvaltningsdomstolen helt eftergett återkrav när den försäkrade inte insett eller borde ha insett att en utbetalning varit felaktig och ersättningen utgått till det som den var avsedd för (se rättsfallet RÅ 2007 ref. 26).

Försäkringskassan har under en förhållandevis lång tid betalat ut felaktig ersättning. Det framgår i och för sig inte annat än att ersättning utgått till avsett ändamål, dvs. personlig assistans till försäkrade, men hänsyn måste också tas till att bolaget skäligen borde ha insett att ersättning utgått felaktigt. Vad gäller bolagets ekonomiska förhållanden noterar kammarrätten att assistansersättning utgår med ett schablonbelopp och att bolaget får avgöra hur stor del av beloppet som ska användas till lön och andra omkostnader. Såvitt framgår har bolaget sedan 2012 och fram till och med 2016 haft en god likviditet och gjort årliga utdelningar till sina

aktieägare med belopp som sammantaget överstiger 1,3 miljoner kr. Bolagets omsättning har visserligen minskat under 2017, men detta torde bero på att ersättningen avseende verksamheten för personlig assistans för personkrets 2 och 3 drogs in. Bolaget har numera tillstånd att bedriva yrkesmässig verksamhet även avseende sådan personlig assistans. Vid angivna förhållanden har det inte visats att det föreligger någon långvarig betalningsoförmåga. Vid en samlad bedömning av omständigheterna anser kammarrätten att det saknas skäl att ytterligare sätta ned återkravet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Mats Törnered
kammarrättslagman
ordförande

Åsa Ärlebrant
kammarrättsråd
referent

Susanne Ragvald
tf kammarrättsassessor

Frida Jansdotter
föredragande jurist

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN
Föredragande
Kristin Nyström

DOM
2018-05-31
Meddelad i Falun

Mål nr
3671-17

KLAGANDE OCH MOTPART

Allmänna ombudet för socialförsäkringen
103 51 Stockholm

MOTPART OCH KLAGANDE

Alter Assistans AB, 556834-4732
Holmträskvägen 331
945 92 Altersbruk

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut 2017-06-20, diariernr 044604-2017

SAKEN

Återkrav av assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandena.

Dok.Id 217214

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 45 S-791 21 Falun	Kullen 4	023-383 00 00 E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se www.forvaltningsrattenifalun.domstol.se	023-383 00 80	måndag–fredag 08:00–12:00 13:00–16:00

BAKGRUND

Den 20 juni 2017 beslutade Försäkringskassan att Alter Assistans AB (Alter Assistans) ska betala tillbaka 10 536 516 kronor som betalats ut i assistansersättning. Försäkringskassan anförde att Alter Assistans fått för mycket i assistansersättning under perioden juli 2013 – oktober 2016. Totalt sett avsåg återkravet 52 682 583 kronor, varav 10 536 516 kronor av dessa begärdes tillbaka. Återkravsbeslutet motiveras med att Försäkringskassan betalat ut assistansersättning för brukare som tillhört samtliga personkretsar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till funktionshindrade (LSS), trots att Alter Assistans enbart haft tillstånd att driva verksamhet för brukare ur personkrets 1. Försäkringskassan bedömde att det är rimligt att anta att en anordnare av personlig assistans ska veta vilken verksamhet man har tillstånd att bedriva. Alter Assistans har under flera år mottagit assistansersättning för brukare som man inte haft tillstånd att ordna assistans för. Bolaget har aldrig sökt tillstånd för annan personkrets än personkrets 1. Det är rimligt att bedöma att bolaget hela tiden har haft kunskap om vilka tillstånd som behövts för att bedriva en viss typ av verksamhet. Det har varit samma företrädare för bolaget från verksamhetens början 2011. Alter Assistans borde skäligen ha insett att man inte hade rätt att ta emot den utbetalade ersättningen. Hel eftergift kan inte komma ifråga men Försäkringskassan bedömde att det fanns särskilda skäl för att bolaget inte skulle betala tillbaka hela beloppet.

YRKANDEN OCH GRUNDER M.M.

Allmänna ombudet för socialförsäkringen (Allmänna ombudet) yrkar att förvaltningsrätten upphäver Försäkringskassans återkravsbeslut samt inhämtar yttrande från Försäkringskassan i målet. Allmänna ombudet anför att frågan i målet är om en utbetalning av assistansersättning till en anordnare av personlig assistans är en felaktig utbetalning enligt 108 kap. 2 § socialförsäkringsbalken (SFB) på den grunden att anordnaren lämnat personlig assistans till försäkrade som omfattas av personkretsarna 2 och 3 enligt LSS trots att anordnaren endast haft tillstånd från Inspektionen för vård och om-

sorg (IVO) för att lämna personlig assistans till försäkrade som omfattas av personkrets 1.

En grundläggande förutsättning för att återbetalningsskyldighet ska anses föreligga är att ersättning har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. För att en utbetalning ska anses vara felaktig på den grunden att någon har fel villkor i sitt tillstånd bör det krävas att villkoren regleras i någon form av offentligrättslig författning. En annan ordning kan inte anses rättssäker eftersom villkoren då varken till sin existens eller omfattning kan förutses av den enskilde.

Frågan som aktualiseras i detta mål är om det i någon författning anges att ett tillstånd att bedriva personlig assistans ska villkoras utifrån de försäkrades tillhörighet till en viss personkrets. LSS innehåller inget sådant villkor av tillståndet. 23 § LSS talar endast om tillstånd för att bedriva personlig assistans. Av 8 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade följer att den som söker tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans ska ange ”vilken verksamhet som ska bedrivas”. Enligt 9 § nämnda förordning ska i tillståndet att bedriva verksamhet med personlig assistans anges vilken verksamhet som ska bedrivas. Varken 8 eller 9 §§ talar dock om att tillståndet att bedriva personlig assistans ska villkoras utifrån vilka personkretsar de försäkrade tillhör. Att den som ansöker om tillstånd enligt ansökningsblanketten ska fylla i personkretsen hos dem man avser erbjuda personlig assistans kan inte jämföras med att ett villkor kopplat till personkretstillhörighet framgår av författning.

Alter Assistans yrkar att återkravsbeslutet upphävs och anför följande. Ansvarig för bolaget glömde 2011 att inkludera personkrets 2 och 3 i samband med ansökan om tillstånd att bedriva assistansverksamhet. Bolaget har vuxit och haft brukare tillhöriga de olika personkretsarna. Det har inte förelegat någon avsikt att fuska. Försäkringskassan borde ha uppmärksammat felak-

tigheten och har brustit i sin kontroll. Bolaget har i nuläget inga överskott. Det finns helt enkelt inga pengar att återbetala.

Försäkringskassan anför följande. En anordnare som yrkesmässigt bedriver verksamhet med personlig assistans måste ha tillstånd för att kunna sälja assistans. Enligt 8 § förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska en ansökan hos IVO enligt 23 § LSS om tillstånd att bedriva enskild verksamhet som avses i 9 § 2 samma lag bland annat innehålla uppgifter om för vilka personer verksamheten är avsedd och om den riktar sig mot barn. Av 9 § framgår att IVO ska utfärda ett skriftligt bevis när tillstånd har meddelats. I beviset ska anges vem som ska bedriva verksamheten, vilken verksamhet som ska bedrivas, vem som ska vara föreståndare enligt 7 § eller verksamhetsansvarig enligt 8 § samt övriga villkor för tillståndet. I den bedömningen som IVO ska göra ingår att bedöma om anordnaren har tillräcklig kompetens för att få lämna assistans åt den aktuella personkretsen. Kravet på att anordnaren ska ange för vilka personer som verksamheten är avsedd för följer av förordningen. Av Försäkringskassans beslut där enskild beviljas assistansersättning framgår vilken personkrets som hen har bedömts tillhöra. För anordnaren torde det därmed inte råda minsta tvekan om vilka personer som det får lämna assistans åt.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Inspektionen för vård och omsorg

Förvaltningsrätten har begärt ett yttrande från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med stöd av 24 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

IVO har anfört följande. Alltsedan krav på tillstånd infördes för att bedriva verksamhet enligt 9 § 2 LSS har IVO i ansökningsblanketten ställt frågan vilken personkrets, enligt 1 § LSS, de personer för vilka verksamheten är avsedd tillhör. IVO frågar också om verksamheten riktar sig till barn. Dessa omständigheter beaktar IVO i sin bedömning av om den som ansöker till-

stånd, och den som ska vara verksamhetsansvarig, uppfyller de krav som ställs på kompetens och om verksamheten har förutsättningar att bedrivas med god kvalitet. I det tillståndbevis som IVO utfärdar när ett tillstånd beviljas, anges vilken/vilka personkrets/-ar verksamheten ska vända sig till och om verksamheten ska vända sig till barn. IVO anger detta i tillståndsbeviset eftersom den som ansöker om tillstånd för att bedriva personlig assistans, enligt 8 § LSS-förordningen, ska ange för vilka personer verksamheten är avsedd.

Rättslig reglering

Enligt 108 kap. 2 § SFB ska Försäkringskassan besluta om återbetalning av ersättning som den har beslutat enligt denna balk, om den försäkrade eller, i förekommande fall, den som annars har fått ersättningen har orsakat att denna har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att

1. lämna oriktiga uppgifter, eller
2. underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Detsamma gäller om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

I samma kapitel 11 § SFB anges att om det finns särskilda skäl får den handläggande myndigheten helt eller delvis efterge krav på återbetalning enligt 2-10 §§.

Av 51 kap. 2 § SFB framgår att de bestämmelser i LSS, som avser utförandet av insatsen personlig assistans ska tillämpas också på personlig assistans enligt 51 kap. SFB. En enskild person får enligt 23 § första stycket LSS inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg, IVO, yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans.

Av 8 § 4 förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade framgår att en ansökan hos IVO enligt 23 § LSS om tillstånd att bedriva enskild verksamhet som avses i 9 § 2 samma lag ska vara skriftlig, egenhändigt undertecknad av sökanden eller behörig företrädare för sökanden och ange för vilka personer verksamheten är avsedd och om den riktar sig till barn.

Enligt 9 § i samma förordning framgår att IVO ska utfärda ett skriftligt bevis när tillstånd har meddelats. I beviset ska anges vem som ska bedriva verksamheten, vilken verksamhet som ska bedrivas, vem som ska vara föreståndare enligt 7 § eller verksamhetsansvarig enligt 8 § samt övriga villkor för tillståndet.

Förvaltningsrättens bedömning

Den fråga som Allmänna ombudet har väckt i målet är om ett återkrav av assistansersättning som grundas på ett visst villkor i tillståndet – i detta fall personkretstillhörigheten – förutsätter att villkoret i sig framgår tydligt av någon författning.

Förvaltningsrätten anser att den tillämpliga regleringen innebär att ett tillstånd att bedriva personlig assistans ska villkoras utifrån brukarnas personkretstillhörighet. Förvaltningsrätten instämmer visserligen i Allmänna ombudets slutsats att det i 8 och 9 §§ förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade uttryckligen inte nämns orden *personkretsen* eller *personkretstillhörighet*. Förvaltningsrätten anser dock – till skillnad från Allmänna ombudet – att lydelsen av 8 § 4 i förordningen ”och ange för vilka personer verksamheten är avsedd” inte kan tolkas på annat sätt än att det är personkretstillhörigheten som avses. Den av IVO beskrivna hanteringen av tillståndsgivningen bekräftar att bestämmelsen så också i praktiken har kommit att tillämpas alltsedan krav på tillstånd infördes.

Förvaltningsrätten anser vidare att villkoret att ange personkretstillhörigheten, så som det kommer till uttryck i förordningen, är tillräckligt reglerat och tydligt för att kunna läggas till grund för ett beslut om återkrav i situationer där en utbetalning anses felaktig på den grunden att någon har fel villkor i sitt tillstånd. Allmänna ombudets överklagande ska mot den bakgrunden avslås.

Alter Assistans har fört fram att det inte funnits någon avsikt att fuska och att bolaget saknar ekonomiska överskott och inte kan betala det återkrävda beloppet. Förvaltningsrätten konstaterar att det är ostridigt att bolaget saknat tillstånd för brukare tillhörande personkretsarna 2 och 3 under den period som återkravet avser. När det gäller förutsättningarna för återkrav gör förvaltningsrätten samma bedömning som Försäkringskassan, det vill säga att ersättningen lämnats med ett för högt belopp på grund av att Alter Assistans saknat tillstånd i aktuella delar samt att bolaget skäligen borde ha insett detta. Några särskilda skäl för att, utöver vad som Försäkringskassan beslutat, efterge kravet på återbetalning har inte kommit fram. Vad Alter Assistans i övrigt framfört föranleder ingen annan bedömning. Alter Assistans överklagande ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3104/1C).

Anders Lidman
rådman

I avgörandet har även nämndemännen Ing-Marie Möller-Andersén, Christer Iversen och Karl-Georg Karlqvist deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.